

Határozatok Tára

GERARD HOGAN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2021. október 6.¹

C-349/20. sz. ügy

**NB,
AB**

kontra

**Secretary of State for the Home Department;
a United Nations High Commissioner for Refugees (UK)
részvételével**

(a First-tier Tribunal [Immigration and Asylum Chamber] [elsőfokú bíróság, bevándorlási és menekültügyi tanács, Egyesült Királyság] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – A harmadik országbeli állampolgárok vagy a hontalanok által a nemzetközi védelemben való részesüléshez teljesítendő feltételekre vonatkozó minimumszabályok – 2004/83/EK irányelv – A 12. cikk (1) bekezdése a) pontjának első mondata – A menekültként való elismerés kizárása – Az Egyesült Nemzetek Szervezete Palesztin Menekülteket Segélyező és Támogató Közel-Keleti Ügynökségénél (UNRWA) regisztrált, palesztin származású hontalan személy – A 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata – A 2004/83 irányelv által biztosított előnyökre való *ipso facto* jogosultság feltételei – Az UNRWA védelmének vagy támogatásának megszűnése – Valamennyi releváns tényező egyedi értékelése – *Ex nunc* vizsgálatot magában foglaló értékelés – 4. cikk – Az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam által szándékosan okozott sérelem vagy a támogatás szándékos megtagadása követelményének hiánya – Az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam égisze alatt eljáró civil társadalmi szereplők által nyújtott védelem vagy támogatás”

I. Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatali kérelem a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv² 11. cikkének és 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának értelmezésére vonatkozik.

¹ Eredeti nyelv: angol.

² HL 2004. L 304., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 96. o.

2. E kérelmet NB és AB, egy anya és a kiskorú fia, valamint a Secretary of State for the Home Department (belügyminiszter, Egyesült Királyság, a továbbiakban: belügyminiszter) között folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő. NB és AB az Egyesült Nemzetek Szervezete Palesztin Menekülteket Segélyező és Támogató Közel-Keleti Ügynökségénél (UNRWA) menekültként regisztrált, palesztin származású hontalan személyek, akiknek a korábbi tartózkodási helye Libanonban volt található. Mintha az élet e családot nem állította volna már így is épp elég kihívás elé, meg kell jegyezni, hogy maga AB súlyos fogyatékkal él, és rendkívül összetett orvosi és szociális szükségletekkel rendelkezik.

3. A jogvita tárgyát a belügyminiszter azon határozatának vitatása képezi, amelyben elutasította NB és AB menekültkénti elismerés vagy kiegészítő védelem iránti kérelmét. Mivel NB és AB palesztin származású, az UNRWA-nál regisztrált hontalan személyek, jogosultak ezen ügynökség védelmére és támogatására, ezért a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának első mondata értelmében főszabály szerint ezen irányelv feltételei alapján kizárt a menekültként való elismerésük, kivéve ha e védelem vagy támogatás a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata szerint megszűnik.

4. A kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő ügy ennek megfelelően többek között azzal kapcsolatos, hogy megszűnt-e AB tekintetében az UNRWA által nyújtott, a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata értelmében vett védelem vagy támogatás. Amennyiben az ilyen védelem vagy támogatás megszűnését állapítják meg, AB-t palesztin származású hontalan személy jogállása miatt *ipso facto* megilletik a 2004/83 irányelv által biztosított előnyök, anélkül, hogy szükségszerűen bizonyítania kellene, hogy az üldöztetéstől való félelme megalapozott az említett irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében.³

5. Az előterjesztett kérdések vizsgálata előtt azonban először ismertetni kell a releváns jogi rendelkezéseket.

³ 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). A 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826) 81. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatát úgy kell értelmezni, hogy ha a menedékkérellem elbírálásáért felelős tagállam illetékes hatóságai megállapították, hogy az UNRWA védelmének vagy támogatásának megszűnésére vonatkozó feltétel teljesül a kérelmező vonatkozásában, az a tény, hogy *ipso facto* „megilletik az ezen irányelv által biztosított előnyök”, e tagállam által az említett irányelv 2. cikkének c) pontja értelmében vett menekültként való elismerést jelent, és a menekült jogállás *ipso iure* megadását a kérelmező számára, azonban csak ha utóbbi nem tartozik e 12. cikk (1) bekezdése b) pontjának vagy (2) és (3) bekezdésének hatálya alá. A 2018. július 25-i Alheto ítélet (C-585/16, EU:C:2018:584) 101. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata közvetlen hatállyal bír. Sajátos helyzetükre tekintettel a palesztin menekülteket a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja (az ezen egyezményt érintő teljes idézetért lásd a jelen indítvány 6. pontját) és a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján különleges, *sui generis* bánásmód illeti meg. 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826, 80. pont).

II. Jogi háttér

A. A nemzetközi jog

1. A menekültek helyzetére vonatkozó egyezmény

6. A menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án Genfben aláírt egyezmény (*United Nations Treaty Series* [1954], 189. kötet, 150. o., 2545. sz.) 1954. április 22-én lépett hatályba. Ezen egyezményt kiegészítette és módosította a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-i New York-i jegyzőkönyv, amely 1967. október 4-én lépett hatályba (kihirdette: 1989. évi 15. tvr.; a továbbiakban: Genfi Egyezmény).

7. A Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja, amely kivételes jogállást biztosít személyek bizonyos csoportja számára, a következőket mondja ki:

„Az Egyezmény nem alkalmazható azokra a személyekre, akik jelenleg nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosától [UNHCR], hanem az Egyesült Nemzetek valamely más szervétől vagy ügynökségétől kapnak védelmet vagy támogatást.

Ha ez a védelem vagy támogatás bármely okból anélkül szűnt meg, hogy e személyek helyzetét az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének megfelelő határozataival összhangban véglegesen rendezték volna, e személyeket *Ipso-facto* megilletik az Egyezmény által biztosított előnyök.”

2. Az Egyesült Nemzetek Szervezete Palesztin Menekülteket Segélyező és Támogató Közel-Keleti Ügynöksége

8. Az UNRWA-t az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének a palesztin menekültek támogatásáról szóló, 1949. december 8-i 302. (IV) sz. határozata hozta létre. Feladata a palesztin menekültek jólétének, illetve emberi fejlődésének szolgálata. Az UNRWA működési területe Libanont, Szíriát, Jordániát, Ciszjordániát (ideértve Kelet-Jeruzsálemet) és a Gázai övezetet fedi le. Az UNRWA megbízatását az ENSZ Közgyűlésének 2019. december 13-i A/RES/74/83. sz. határozata 2023. június 30-ig meghosszabbította.

9. Jelenleg az UNRWA jelenti a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának első mondatában, valamint a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának első bekezdésében érintett egyetlen, az Egyesült Nemzetek UNHCR-től különböző szervét vagy ügynökségét.

B. Az uniós jog – A 2004/83 irányelv

10. A 2004/83 irányelv (3) preambulumbekkezdése szerint a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi.

11. Amint az az említett irányelvnek az EUSZ 6. cikk (1) bekezdésének fényében értelmezett (10) preambulumbekkezdéséből következik, ezen irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat és szabadságokat, valamint különösen az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) által elismert alapelveket. Ezen irányelv különösen biztosítani kívánja a Charta 1. és 18. cikke alapján az emberi méltóság, valamint a menedékkérők menedékhez való jogának teljes körű tiszteletben tartását.

12. A 2004/83 irányelv (16) és (17) preambulumbekzdése a következéppen rendelkezik:

„(16) Meg kell állapítani a menekült jogállás meghatározásának és tartalmának minimumszabályait annak érdekében, hogy a tagállamok illetékes nemzeti hatóságai a Genfi Egyezmény alkalmazása során iránymutatást kapjanak.

(17) Közös feltételeket kell elfogadni a menedékkérőknek a Genfi Egyezmény 1. cikke értelmében menekültként történő elismerésére vonatkozóan.”

13. A 2004/83 irányelv (38) preambulumbekzdése megállapítja, hogy „[a]z Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, az Egyesült Királyság és Írország helyzetéről szóló jegyzőkönyv 3. cikkével összhangban, az Egyesült Királyság 2002. január 28-án kelt levelében bejelentette, hogy részt kíván venni ezen irányelv elfogadásában és alkalmazásában”.

14. A 2004/83 irányelvnek „A menekültkénti elismerés feltételei” című III. fejezetében szereplő, „Megszűnés” című 11. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A harmadik ország állampolgára, illetve a hontalan személy a továbbiakban már nem minősül menekültnek, amennyiben:

[...]

f) azon körülmények megszűnése miatt, amelyek kapcsán menekültként ismerték el, állampolgársággal nem rendelkező hontalan személyként vissza tud térni a korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti országba.

[...]”

15. A 2004/83 irányelvnek az ugyanebben a III. fejezetben szereplő „Kizáró okok” című 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja – amely rendelkezés a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának két bekezdését tükröző két mondatot foglal magában – a következőket mondja ki:

„(1) A harmadik ország állampolgárának, illetve a hontalan személynek menekültként való elismerése kizárt, amennyiben az érintett személy(t):

a) a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja szerint nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságának, hanem az Egyesült Nemzetek valamely más szervének vagy ügynökségének védelmében vagy támogatásában részesül. Amennyiben e védelem vagy támogatás bármely okból anélkül szűnt meg, hogy e személyek helyzetét az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének megfelelő határozataival összhangban véglegesen rendezték volna, e személyeket *ipso facto* megilletik az ezen irányelv által biztosított előnyök”.

16. A 2004/83 irányelv „A menekült jogállás” című IV. fejezetében „A menekültként való elismerés” címet viselő 13. cikke a következőket írja elő:

„A tagállamok harmadik ország olyan állampolgárát, illetve olyan hontalan személyt ismernek el menekültként, aki megfelel a II. és III. fejezetben előírt feltételeknek.”

17. A 2004/83 irányelvet 2013. december 21-i hatállyal hatályon kívül helyezte a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv.⁴ Az utóbbi irányelv (50) preambulumbekzdése szerint azonban az Egyesült Királyság és Írország nem vett részt ennek az irányelvnek az elfogadásában, és az rájuk nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.

18. A 2004/83 irányelv ugyanakkor az Egyesült Királyságra továbbra is alkalmazandó volt annak ellenére, hogy azt hatályon kívül helyezte és felváltotta a 2011/95 irányelv.

C. A nemzeti jog

19. Az Egyesült Királyságnak a 2004/83 irányelvet átültető főbb rendelkezései a The Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006-ban⁵ (a menekültekről vagy nemzetközi védelemre jogosultokról [elismerésről] szóló 2006. évi szabályok) és az Immigration Rules-ban⁶ (bevándorlási szabályok) (the 2006 Regulations, a továbbiakban: 2006. évi szabályok) szerepelnek.

20. A 2006. évi szabályok 2. cikke értelmében a „menekült” a Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontjának hatálya alá tartozó olyan személy, akire a Genfi Egyezmény 7. cikke nem alkalmazható. A 7. cikk (1) bekezdésének rendelkezése szerint „[a] személy nem minősül menekültnek, ha a Genfi Egyezmény 1. cikke D., E. vagy F. pontjának hatálya alá tartozik”.

21. A bevándorlási szabályok 339AA. cikkének címe „A menekültek helyzetére vonatkozó egyezményből való kizárás”. E cikk a következőképpen rendelkezik:

„E cikket kell alkalmazni, ha a belügyminiszter megállapítja, hogy az érintett személyt a menekültekről vagy nemzetközi védelemre jogosultokról (elismerésről) szóló 2006. évi szabályok 7. cikke szerint kizárták vagy ki kellett volna zárni a menekültkénti elismerésből.

[...]”

III. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

22. NB, a férje és négy gyermeke (köztük fia, AB) 2015. október 11-én érkezett az Egyesült Királyságba. Ötödik gyermekük, H, ezt követően született az Egyesült Királyságban. H kivételével valamennyien az UNRWA-nál regisztrált palesztin menekültek. A dél-libanoni Sourban található Al Bass menekülttáborban éltek, amíg 2015-ben el nem hagyták Libanont.

23. Amint azt már említettem, AB fogyatékkal élő gyermek, akinek komoly és összetett szükségletei vannak. Hydrocephalusban szenved; a törzsét, a lábait és a bal karját érintő cerebrális parézisben, amely miatt nem képes járni; scoliosisban; súlyos tanulási nehézségekkel küzd;

⁴ HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítés: HL 2017. L 167., 58. o.

⁵ UK Statutory Instrument 2006/2525.

⁶ HL C 395. (módosított).

mindkét szemében látóideg-sorvadás és nystagmus alakult ki (látássérültként tartják nyilván); időszakos rohamai vannak (amelyeket sürgősségi gyógyszerrel kezelnek); és kettős inkontinenciában szenved.

24. NB és AB 2019-ben menedékjog iránti kérelmet nyújtott be az Egyesült Királyságban. E kérelmet a belügyminiszter 2019. szeptember 3-i határozatával elutasította. NB és AB e határozattal szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a kérdést előterjesztő bírósághoz. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a felülvizsgálati kérelem kimenetele nem vitatottan elsősorban AB helyzetén, illetve azon múlik, hogy „tudják-e bizonyítani, hogy az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás az akaratától függetlenül szűnt meg”. Az utóbbi esetben NB-t és AB-t megilletik a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának második bekezdésében és a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatában foglalt kiterjesztő (*ipso facto*) rendelkezések által biztosított előnyök.

25. Emlékeztetni kell arra, hogy az előzetes döntéshozatali eljárásban a nemzeti bíróság feladata a tényállás megállapítása. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor jelezte, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben az NB-nek és AB-nak Libanonban nyújtott ellátást illetően a tényállás számos lényeges eleme tekintetében még nem tett végleges megállapítást. Ehelyett úgy ítélte meg, hogy az eljárást érdemesebb felfüggeszteni, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

26. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szerint NB és AB azzal érvel, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata szerinti kiterjesztő klauzula hatálya alá tartoznak, mivel a libanoni Al Bass táborból való távozásukat rajtuk kívül álló és az akaratuktól független objektív ok, jelesül az indokolta, hogy „az UNRWA a súlyos fogyatékossgal élő gyermekek vonatkozásában nem képes teljesíteni a megbízatásának feltételeit”, és hogy AB-t a fogyatékossga miatt „súlyos hátrányos megkülönböztetés” érte (és éri jelenleg is).⁷ A belügyminiszter arra hivatkozik, hogy NB és AB kérelmének ezen az alapon nem lehet helyt adni, mivel AB a fogyatékossgára tekintettel kellő támogatásban részesült, mialatt Libanonban lakott, és Libanonba való visszatérése esetén is kellő támogatásban részesülne.⁸

27. NB és AB továbbá arra hivatkozik, hogy a Bíróság a 2012. december 19-i *Abed El Karem El Kott* és társai ítéletében (C-364/11, EU:C:2012:826) nyitva hagyta azt a kérdést, hogy a súlyos hátrányos megkülönböztetés az UNRWA működési területének kényszerű elhagyását kiváltó oknak minősülhet-e. E tekintetben arra hivatkoznak, hogy Libanon déli részén a libanoni

⁷ NB és AB a kérdést előterjesztő bíróság előtt különösen az alábbiakra hivatkoztak: „AB Libanonban nagyrészt mozdulatlanul, ágyhoz kötötten töltötte az idejét, és ki volt téve a környező közösség zaklatásának, amelyre kiabálással és sikoltozással reagált. Sem járni, sem kúszni nem volt képes, és összeroskadt, ha leültették. A libanoni tartózkodása alatt a speciális ellátások hiánya egész életére kiható következményekkel jár. AB ugyanakkor jelentősen fejlődött, amióta az Egyesült Királyságban jár iskolába (a súlyos vagy mélyen gyökerező tanulási nehézségekkel küszködő 11–19 éves tanulóknak szóló boltoni középiskolába). Az iskoláztatásán felül egy többszereplős támogatási hálózat is a rendelkezésére áll, amelynek keretében többek között ortopédsebész, gerincsebész, gyermekneurológus szakorvos, idegsebész, gyermek-pszichoterapeuta, gyermekgyógyász szakorvos, logopédus és beszédterapeuta is elérhető. Továbbra is kettős inkontinenciában szenved. AB állapota romlana, a rohamai pedig vélhetően újramegújulnának, ha a családnak vissza kellene térnie Libanonba. Az egész család szenvedett Libanonban AB fejlődési nehézségei miatt, a testvéreit zaklatták, hátrányosan megkülönböztették és gúnyolták miatta a barátok és a szomszédok. A családi légkör szomorú és lehangolt volt. Az egész család mentális egészsége romlana, ha vissza kellene térniük. [...] [NB] depresszióban szenvedett Libanonban, amely a férjére és a gyermekeire is kihatott. Jelenleg jobb az állapota és sokkal boldogabb, habár továbbra is depresszió kezelésére szolgáló gyógyszert szed. Ez a házastársa mentális egészségén is javított. A többi gyermek jelentős érzelmi kiszolgáltatottságot mutat az AB állapotához kötődő családi előzmények miatt, jelenleg azonban az új környezetükben inkább pozitív érzésekkel viseltetnek AB irányába, ahelyett, hogy szégyellnék őt.”

⁸ A belügyminiszter a kérdést előterjesztő bíróság előtt arra hivatkozik, hogy NB és férje tudomással bírt az Al Bass táborban nem kormányzati szervezetként (NGO) működő korai beavatkozási központról, amely a fogyatékkal élő gyermekeknek nyújt segítséget, és hogy nem mutattak be bizonyítékot arra nézve, hogy e központ arról tájékoztatta volna őket, hogy nem tudnak segíteni.

hatóságok az élet különböző területein hátrányosan megkülönböztetik a hontalan palesztinokat, többek között az oktatás, a foglalkoztatás, a szociális szolgáltatások és a fogyatékkal élő személyek kezelése terén.

28. A belügyminiszter nagyrészt hasonló állásponton van, a súlyos hátrányos megkülönböztetés fennállását azonban vitatja.

29. Habár a kérdést előterjesztő bíróság nem intézkedett az UNRWA-nál regisztrált, Dél-Libanonban tartózkodó hontalan palesztinok általános körülményeire vonatkozó tényállás felderítése iránt, és ami azt illeti, NB és AB konkrét körülményeit sem tárta fel, azt mindenesetre megállapította, hogy „Hariri miniszterelnök 2019. októberi lemondása óta folytatódnak a tömeges tiltakozások Türoszban, Szidónban és Bejrútban, a helyzet pedig bizonytalan. A libanoni kormány 2019-ben jelentősen csökkentette a szociális ügyek költségvetési forrásait, ami hátrányosan érintette a fogyatékkal élő személyeknek nyújtott szolgáltatásokat. A libanoni kormány 2019 júliusában a nem libanoni állampolgárokat, köztük az UNRWA-nál regisztrált palesztin menekülteket hátrányosan érintő foglalkoztatási korlátozásokat vezetett be.” A kérdést előterjesztő bíróság azt is megállapította, hogy jelen állás szerint NB és AB nem bizonyította, hogy a család nyomós okból nem tudott kellő oktatást és támogatást igénybe venni a korai beavatkozási központhoz hasonló nem kormányzati szervezetektől.

30. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint nem egyértelmű, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata szerinti teszt olyan, tisztán történeti (vagy *ex tunc*) teszt, amellyel az vizsgálható, hogy az érintett személyt mely körülmények készítették az UNRWA működési területének elhagyására akkor, amikor ezt megtette, vagy hogy olyan tesztről van-e szó, amely kiegészítő vagy vagylagos jelleggel *ex nunc* vizsgálatot is magában foglal.

31. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának és a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontja második bekezdésének szövege múlt időt használ, ami tisztán történeti tesztre utal. Továbbá a 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826) számos része visszafelé tekintő vizsgálatot alkalmaz.⁹ A kérdést előterjesztő bíróság szerint azonban a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatát a Bíróság 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítéletében foglalt értelmezése szerint úgy is lehet tekinteni, mint amely *ex nunc* vizsgálatot alkalmaz. Ezenfelül „tárgy és cél szempontjából az is megállapítható, hogy az *ex nunc* teszt alkalmazásának mellőzése a védelem terén hiányosságot eredményezne, mivel az kizárná az olyan személy menekültként való elismerését, aki a működési területet önként hagyta el, jelenleg azonban megtagadnák tőle a védelmet vagy támogatást”.

32. A kérdést előterjesztő bíróság szintén szükségesnek véli, hogy iránymutatást kérjen a Bíróságtól az államok jelentette azon területi keret jelentősége tekintetében, amelyben az UNRWA a tevékenységét folytatja. E bíróság szerint, ha megkérdőjeleződik az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás minősége, az szükségessé teheti, hogy az UNRWA cselekményeit ne csak önmagukban, hanem arra kiterjedően is vizsgálják, hogy miként képes működni az érintett állam (a jelen esetben Libanon) tágabb keretein belül.

33. A kérdést előterjesztő bíróság számára továbbá az sem egyértelmű, hogy figyelembe vehetők-e a civil társadalmi szereplők által ellátott védelmi funkciók annak értékelése során, hogy megszűnt-e az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás, és ebből következően e védelem

⁹ Lásd különösen a 65. pontot, valamint a 61., 63. és 64. pontot.

vagy támogatás ténylegesen érvényesül-e, vagy sem. Amennyiben az ilyen civil társadalmi szereplők által ellátott védelmi funkciók relevánsak annak eldöntése szempontjából, hogy az UNRWA mint a védelem nyújtója hatékonyan látja-e el a feladatát, előfordulhat, hogy a kérdést előterjesztő bíróság arra a megállapításra jut, hogy NB és AB nem tudja sikerrel bizonyítani, hogy objektív okokból megszűnt, vagy meg fog szűnni a védelem vagy a támogatás. Másfelől, ha az ilyen szereplők által betöltött funkció lényegtelen az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás tényleges érvényesülése szempontjából, a kérdést előterjesztő bíróság akár azt a következtetést is levonhatja, hogy NB és AB esetében az ilyen védelem és támogatás ténylegesen nem érvényesül (különösen annak fényében, hogy a belügyminiszter az észrevételeiben az Al Bass táborban a nem kormányzati szervezetek által nyújtott elérhető támogatási formákra összpontosított).

34. E körülmények között a First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (elsőfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács], Egyesült Királyság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„Annak vizsgálata esetén, hogy [a 2004/83 irányelv] 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata értelmében megszűnt-e – a fogyatékossgal élő személyeknek biztosított támogatás tekintetében – az UNRWA-nak az általa nyilvántartott hontalan palesztinoknak nyújtott védelme vagy támogatása:

- 1) E vizsgálat tisztán azon körülmények történeti vizsgálatát jelenti-e, amelyek a kérelmezőt állítólagosan arra készítették, hogy elhagyja az UNRWA működési területét, amikor azt otthagytá, vagy annak *ex nunc*, előre tekintő vizsgálatát is magában foglalja, hogy a kérelmező jelenleg igénybe vehet-e ilyen védelmet vagy támogatást?
- 2) Amennyiben az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a szóban forgó vizsgálat előre tekintő vizsgálatot foglal magában, analógia útján jogszerűen lehet-e hivatkozni a 11. cikkben szereplő megszűnési feltételre oly módon, hogy amennyiben a kérelmező történetileg képes megindokolni, hogy miért hagyta el az UNRWA területét, a tagállamnak kell bizonyítania, hogy a szóban forgó indok már nem érvényes?
- 3) Ahhoz, hogy az UNRWA védelmét vagy támogatását élvező személy elutazását objektív indokokkal igazolni lehessen, szükséges-e megállapítani, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam (cselekmény vagy mulasztás révén) szándékosan sérelmet okozott vagy szándékosan megtagadta a támogatását?
- 4) Relevanciával bír-e az ilyen személyek részére a nem kormányzati szervezetekhez hasonló civil társadalmi szereplők által nyújtott támogatás figyelembevétele?”

IV. A Bíróság előtti eljárás

35. Az Egyesült Királyság 2020. január 31-én, közép-európai idő szerint éjfélkor hagyta el az Európai Uniót. A Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodás (a továbbiakban: a kilépésről rendelkező megállapodás) 86. cikke (2) bekezdésének megfelelően a Bíróság továbbra is joghatósággal rendelkezik arra, hogy a megállapodás 126. cikkében meghatározott átmeneti időszak vége előtt, amely főszabály szerint 2020. december 31., az Egyesült Királyság bíróságai által hozzá előzetes döntéshozatal céljából benyújtott kérelemről határozzon.

36. A kilépésről rendelkező megállapodás 89. cikke szerint továbbá a Bíróság által a jövőben hozandó ítélet teljes egészében kötelező erővel fog bírni az Egyesült Királyságra nézve és az Egyesült Királyságban.

37. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság Hivatala 2020. július 29-én vette nyilvántartásba. A Bíróság ezért joghatósággal rendelkezik arra, hogy döntést hozzon a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemről, és a First-tier Tribunalra (Immigration and Asylum Chamber) (elsőfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács]) nézve kötelező erővel bír a Bíróság által a jelen eljárásban meghozandó ítélet.

38. A First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (elsőfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács]) által előterjesztett kérdésekre NB és AB, az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa (UK) – aki a kérdést előterjesztő bíróság előtti eljárásban beavatkozó félként járt el –, a német kormány és az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételeket.

39. A Bíróság 2021. május 25-én kérdést intézett a felekhez és az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke szerinti egyéb érdekelttekhez, amelyben felhívta őket, hogy fejtssék ki esetleges véleményüket a 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítéletnek (C-507/19, EU:C:2021:3) különösen az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasza gyakorolt hatásáról. E kérdésre NB és AB, a belügyminiszter, az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa (UK), valamint a Bizottság válaszolt. A Bíróság 2021. május 25-én az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosához (UK) is kérdést intézett az UNRWA fogyatékkal élő gyermekek számára nyújtandó támogatásra vonatkozó jogi kötelezettségeivel, valamint a különösen Libanonban ténylegesen megvalósított intézkedésekkel kapcsolatban.¹⁰ Az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa (UK), valamint NB és AB válaszolt e kérdésre.

V. Értékelés

A. *Előzetes megjegyzések*

40. Meg kell jegyezni, hogy bár az előzetes döntéshozatal iránti kérelem NB és AB által a Genfi Egyezmény¹¹ 1. cikke A. pontjának második bekezdése és az emberi jogok európai egyezménye (EJEE) 3. és 8. cikke¹² alapján előterjesztett kérelmekre is hivatkozik, a kérdést előterjesztő bíróság egyértelműen leszögezi, hogy kizárólag a 2004/83 irányelv 11. cikkének és 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának értelmezését kéri. E tekintetben, amint arra a Bizottság is helyesen rámutat, a kérdést előterjesztő bíróság nem terjesztett elő a Charta 4. és 7. cikkének, illetve a visszaküldés tilalma elvének értelmezésére vonatkozó kérdést. Amint azt a Bizottság szintén megállapította, a kérdést előterjesztő bíróság nem kérte a Bíróság iránymutatását az AB-hoz hasonló fogyatékkal élő gyermeket sújtó nehézségek súlyosságának megítélésével kapcsolatban,

¹⁰ Az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke alapján e kérdésre a felek és az egyéb érdekelttek is szabadon válaszolhattak.

¹¹ A Genfi Egyezmény 1. cikke A. pontja (2) bekezdésének első albekezdése szerint a „menekült” fogalma alkalmazandó minden olyan személyre, aki „faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva [...] nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni”.

¹² A kínzás tilalmáról és a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való jogról.

amely alapján a kérdést előterjesztő bíróság megállapíthatná, hogy az ilyen gyermek az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás megszűnése okán a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján *ipso facto* menekült jogállásra jogosult.

41. Az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa (UK) a Bíróság által az UNRWA fogyatékkal élő gyermekek számára nyújtott támogatásra vonatkozó jogi kötelezettségeivel kapcsolatban feltett kérdésre adott válaszához mellékletként csatolt egy az UNRWA-tól származó levelet,¹³ amelyben az utóbbi többek között ismertette a fogyatékkal élő gyermekek számára nyújtott támogatásra vonatkozó jogi kötelezettségeit és a fogyatékkal élő gyermekek szolgálatában Libanonban ténylegesen megvalósított intézkedéseket. Az UNRWA e levélben előadta, hogy „köteles jóhiszeműen eljárva a tervezési folyamata részeként vizsgálni, hogy miként tud haladást elérni a fogyatékkal élő személyek, köztük a gyermekek szükségleteinek, jogainak és védelmének terén. *Nem köteles azonban a megbízatásának elemeit egy meghatározott szinten vagy szabvány szerint teljesíteni.* A fentiekben előadottak szerint az, hogy az UNRWA e szolgáltatásokat milyen mértékben képes nyújtani, nagymértékben az általa kapott finanszírozás összegétől függ.”¹⁴

42. Habár a Bíróságnak nem tettek fel az AB-hoz hasonló fogyatékkal élő gyermekek számára nyújtandó ellátás konkrét szintjére vonatkozó kérdést, és bár a kérdést előterjesztő bíróság nem foglalkozott kifejezetten a Charta 4. és 7. cikkével kapcsolatos kérdéssel, ez nem jelenti azt, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontját nem e rendelkezések, és legfőképpen a Charta 1. cikkének fényében kell értelmezni, amely kimondja, hogy az emberi méltóság sérthetetlen.

43. A 2004/83 irányelv (16) és (17) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy a Genfi Egyezmény a menekültek védelmét szolgáló nemzetközi jogi rendszer sarokkövét képezi, és azért fogadták el az irányelvnek a menekült jogállás nyújtásának feltételeire, valamint e jogállás tartalmára vonatkozó rendelkezéseit, hogy közös fogalmakra és feltételekre támaszkodva segítsék a tagállamok illetékes hatóságait ezen egyezmény alkalmazása során. A 2004/83 irányelv rendelkezéseit tehát az irányelv általános rendszerének és célkitűzésének fényében kell értelmezni, tiszteletben tartva a Genfi Egyezményt és az EUMSZ 78. cikk (1) bekezdésében említett egyéb vonatkozó szerződéseket, még ha ezen egyezmény mint olyan nem is része az uniós jognak. A 2004/83 irányelvet – amint az a (10) preambulumbekkezdéséből kitűnik – a Charta által elismert jogokkal összhangban kell értelmezni.¹⁵

44. A 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja lényegében megfelel a 2011/95 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának, így az ezen utóbbi rendelkezésre vonatkozó ítélkezési gyakorlat releváns az előbbi rendelkezés értelmezése szempontjából.¹⁶

¹³ A levelet az UNRWA az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosának (UK) kérésére, a jelen előzetes döntéshozatali eljárás konkrét összefüggésében bocsátotta rendelkezésre. E levél tartalmának ellenőrzése és értékelése a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

¹⁴ Kiemelés tőlem.

¹⁵ Lásd e tekintetben: 2012. december 19-i *Abed El Karem El Kott és társai* ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826, 42. és 43. pont). A 2004/83 irányelv biztosítani kívánja különösen a Charta 1. és 18. cikke alapján a menedékkérők emberi méltóságának, valamint menedékhez való jogának teljes körű tiszteletben tartását. 2012. december 19-i *Abed El Karem El Kott és társai* ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826, 12. pont).

¹⁶ Lásd e tekintetben: 2021. január 13-i *Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása)* ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3, 37. pont).

B. Az első kérdésről

45. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével arról kíván megbizonyosodni, hogy mely időpont(ok) bír(nak) időbeli relevanciával annak vizsgálata során, hogy az NB-hez vagy AB-hoz hasonló kérelmezők „ipso facto” jogosultak-e menekült jogállásra a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás megszűnése okán. Arra vár választ tehát, hogy csak múltbéli vagy történeti körülmények vizsgálhatók-e, nevezetesen az akkor fennálló körülmények, amikor a kérelmezők, mint például NB és AB 2015-ben ténylegesen elhagyták az UNRWA működési területét, vagy kiegészítő jelleggel, illetve vagylagosan a Libanonban jelenleg fennálló körülményeket is figyelembe kell-e venni.¹⁷ A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben azt kérdezi, hogy el kell-e végezni egy *ex nunc* vizsgálatot (is).¹⁸

46. A kérdést előterjesztő bíróság nem jelölte meg, hogy a kérdése az illetékes nemzeti hatóságok¹⁹ előtt alkalmazandó vizsgálati szempontokra, és/vagy a bíróságok – mint maga a kérdést előterjesztő bíróság – előtti felülvizsgálati szempontokra irányul-e. Álláspontom szerint mivel sem a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja, sem a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja nem tesz ilyen különbséget, az általam a következőkben ismertetett szempontok mindkét esetben alkalmazhatók.²⁰

47. Azt is meg kell említeni, hogy e kérdést láthatóan annak fényében tették fel, hogy állítólag Dél-Libanonban az UNRWA-nál regisztrált hontalan palesztinok általában véve, a fogyatékkal élő kérelmezők pedig kifejezetten romló körülményekkel néznek szembe. E tekintetben a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokban nincsen említés arról, hogy ezek a körülmények javultak volna azóta, hogy NB és AB elhagyta Libanont. Ha ráadásul a libanoni körülmények időközben romlottak, ezek láthatóan NB-n és AB-n kívül álló, az akaratuktól független körülményeknek minősülnek.²¹ Azt javaslom tehát, hogy e kérdés ezen összefüggésekre tekintettel kerüljön megválaszolásra.

48. A 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának első mondata úgy rendelkezik, hogy a harmadik ország állampolgárának, illetve a hontalan személynek menekültként való elismerése kizárt, amennyiben „az érintett személy[...] a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja szerint nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságának, hanem az Egyesült Nemzetek valamely más szervének vagy ügynökségének védelmében vagy támogatásában részesül”.

49. A Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja, amelyre a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának első mondata hivatkozik, az említett egyezmény hatálya alól kizárja azokat a személyeket, akik „jelenleg” nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságától, hanem az

¹⁷ Sharpston főtanácsnok a Bolbol ügyre vonatkozó indítványában (C-31/09, EU:C:2010:119) úgy ítélte meg, hogy az „azok[...] a személyek[...], akik jelenleg [...] védelmet vagy támogatást [kapnak]” kifejezés földrajzi és időbeli szempontból egyaránt ellentmondásos.

¹⁸ Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből egyértelműen kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság arról szeretne meggyőződni, hogy az *ex nunc* vizsgálatot az *ex tunc* vizsgálat mellett, azt kiegészítő jelleggel, vagy pedig ahelyett kell elvégezni.

¹⁹ Jelen esetben a belügyminiszter.

²⁰ Lásd analógia útján: 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3, 66. pont).

²¹ Ezt azonban végső soron a kérdést előterjesztő bíróság feladata elbírálni. Ezzel ellentétben lásd: 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3, 80. pont), amelyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 2011/95 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatát úgy kell értelmezni, hogy az UNRWA védelme vagy támogatása nem tekinthető megszűntnek abban az esetben, ha a palesztin származású hontalan személy kivonta magát az UNRWA védelme alól és önszántából súlyos kockázatnak tette ki magát. A 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítéletben (C-364/11, EU:C:2012:826, 59. pont) a Bíróság továbbá megállapította, hogy az UNRWA védelmi területétől való pusztán távollét vagy az annak elhagyására vonatkozó önkéntes elhatározás nem minősíthető a támogatás megszűnésének.

Egyesült Nemzetek valamely más szervétől vagy ügynökségétől „kapnak” védelmet vagy támogatást.²² Az 1. cikk D. pontja azt is kimondja, hogy ha ez a védelem vagy támogatás „bármely okból [...] szűnt meg”,²³ e személyeket *ipso facto* megilletik az egyezmény által biztosított előnyök.²⁴ Ez lényegében megfelel a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatának.

50. A „jelenleg [...] kapnak” szövegrész a folyamatos jelen igeidőnek felel meg, amely az angol nyelv szokásos használatában olyan cselekményekre utal, amelyek éppen most (például „jelenleg éppen külföldi látogatót fogad”) vagy mostanában – akár a múltban, a jelenben, illetve a közeljövőben – történnek (például „jelenleg számos gratuláló levelet kap”). Ennélfogva a folyamatos jelen idő használata nyilvánvalóan mind a közelmúltbeli, mind a jelenbeli eseményeket feleleli.

51. Ugyanakkor mindenféle ékes nyelvi vagy nyelvtani magyarázattól függetlenül, ebben a konkrét összefüggésben is egyértelmű, hogy a folyamatos jelen idő használata arra szolgál, hogy az a közelmúltbeli és a jelenbeli eseményeket egyaránt magában foglalja, amely ennél fogva alátámasztja az *ex tunc* és az *ex nunc* megközelítés kettős legitimitációját.²⁵

52. Mindenesetre annak van döntő jelentősége, hogy a vonatkozó védelem vagy támogatás bármely okból ténylegesen megszűnt-e.²⁶ Habár a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja nem jelöli meg konkrétan – miként a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja sem –, hogy melyik időpont releváns a megszűnésnek az illetékes nemzeti hatóságok vagy bíróságok általi vizsgálata szempontjából, az említett rendelkezés első bekezdésében a „jelenleg [...] kapnak”²⁷, a második bekezdésében pedig a „szűnt meg” kifejezés²⁸ használata olyan dinamikus vizsgálat irányába mutat, amely figyelemmel van az UNRWA működési területén a kérelmező távozásakor²⁹ fennállt helyzetre, és ezen felül egy *ex nunc* vizsgálatot is megkövetel. Ezt a megközelítést a Bíróság ítélkezési gyakorlata is megerősíti.

²² Lásd a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának első bekezdését. A Bíróság megállapította, hogy a Genfi Egyezmény és *a fortiori* a 2004/83 irányelv hatálya alóli e kizárási okot szigorúan kell értelmezni. 2010. június 17-i Bolbol ítélet (C-31/09, EU:C:2010:351, 55. pont). Lásd még: Sharpston főtanácsnok Bolbol ügyre vonatkozó indítványa (C-31/09, EU:C:2010:119, 74. és 75. pont). Abban az ügyben azt állapították meg, hogy N. Bolbol nem vette igénybe az UNRWA támogatását, mielőtt elhagyta annak működési területét, hogy menedékkérelmet terjesszen elő Magyarországon. A Bíróság következőképpen azt állapította meg, hogy egyrészt nem szükséges megvizsgálni azokat a körülményeket, amelyek között úgy tekinthető, hogy e támogatás „bármely okból [...] szűnt meg”, másrészt pedig az említett irányelv által biztosított azon jogok jellegét sem szükséges megvizsgálni, amelyek az érdekelteket *ipso facto* megillették volna a támogatás ilyen megszűnése miatt.

²³ Anélkül, hogy az érintett személyek helyzetét az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének megfelelő határozataival összhangban véglegesen rendezték volna.

²⁴ Lásd a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának második bekezdését.

²⁵ Lényegében ugyanez a helyzet a Genfi Egyezmény francia nyelvi változatában, amely a jelen, jövő és legfőképpen a befejezett jövő („futur antérieur”) igeidőket használja. Az 1. cikk D. pontjának első bekezdése tehát a következőképpen szól: „Cette Convention ne sera pas applicable aux personnes qui bénéficient actuellement d’une protection ou d’une assistance [...]”, a második bekezdés pedig a következőképpen rendelkezik: „Lorsque cette protection ou cette assistance aura cessé pour une raison quelconque, [...]”. Az „aura cessé” szavak befejezett jövő időben való használata arra utal, hogy a védelmet vagy támogatást többé nem biztosítják.

²⁶ Lásd még: 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826, 65. pont). A Bíróság a 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítéletben (C-507/19, EU:C:2021:3, 56. pont) megállapította, hogy az illetékes közigazgatási vagy igazságügyi hatóságoknak többek között meg kell vizsgálniuk, hogy az érintett személy ténylegesen részesülhet-e ilyen védelemben vagy támogatásban.

²⁷ Ami nem jelöl meg konkrét időpontot.

²⁸ Úgy vélem, hogy a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának első bekezdésében a „jelenleg [...] kapnak”, a második bekezdésében pedig a „szűnt meg” kifejezés egymással szorosan összefügg, mivel ténylegesen egymás mellett érvényesülnek.

²⁹ A Bíróság a 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítéletben (C-364/11, EU:C:2012:826, 52. pont) megállapította, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának első mondatát úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésben foglalt, a menekültkénti elismerést kizáró ok hatálya alá nemcsak azok a személyek tartoznak, akik jelenleg igénybe veszik az UNRWA által nyújtott támogatást, hanem azok is, akik ténylegesen igénybe vették e támogatást a menedékkérelmem valamely tagállamban való benyújtása előtt kis idővel, azonban csak ha e támogatás nem szűnt meg ugyanezen (1) bekezdés a) pontjának második mondata értelmében.

53. E tekintetben a 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítéletből (C-364/11, EU:C:2012:826, 61., 63., 64. és 65. pont) egyértelműen kitűnik, hogy a Bíróság úgy ítélte meg, hogy annak meghatározása érdekében, hogy a támogatás vagy a védelem ténylegesen megszűnt-e a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának értelmében, az illetékes nemzeti hatóságok és bíróságok feladata azt megvizsgálni, hogy az érintett személy távozását olyan, irányításán kívüli és akaratától független okok igazolják-e, amelyek őt e terület elhagyására kényszerítik, ezáltal megakadályozva őt abban, hogy az UNRWA által biztosított védelemben vagy támogatásban részesüljön.³⁰

54. A Bíróság következőképpen arra jutott, hogy jelentőséggel bír a vonatkozó területen az érintett személy távozásakor fennállt helyzet.³¹ Továbbra is nyitott azonban annak kérdése, hogy az illetékes nemzeti hatóságok vagy végső soron a jogorvoslati kérelem alapján eljáró bíróságok figyelembe vehetik-e vagy kötelesek-e figyelembe venni az adott ügy naprakész vizsgálatához szükséges valamennyi tény, így különösen bármely azóta felmerült új bizonyítékot vagy tényezőt, hogy a kérelmezők, mint amilyen NB és AB, elhagyták az UNRWA működési területét.

55. A nemrégiben hozott 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítéletből (C-507/19, EU:C:2021:3, 51–67. pont) egyértelműen látszik, hogy annak megállapításához, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján megszűnt-e az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás, a szóban forgó helyzet valamennyi releváns bizonyítékát vagy tényezőjét egyedileg kell értékelni, abban az időpontban, amikor a kérelmező elhagyta az UNRWA működési területét, és abban az időpontban is, amikor a menekült jogállást megtagadó határozattal szemben előterjesztett jogorvoslati kérelemről határozó bíróság e jogorvoslati kérelmet elbírálja. A Bíróság ezért az említett ítélet 59. pontjában kifejezetten hivatkozik az UNRWA működési területe elhagyásának időpontjára, ugyanezen ítélet 56. pontjában pedig rögzítette, hogy az illetékes közigazgatási vagy igazságügyi hatóságoknak meg kell vizsgálniuk, hogy egy palesztin származású hontalan személy *ténylegesen részesülhet-e* az UNRWA védelmében vagy támogatásában.³²

56. Habár a 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3) alapjául szolgáló ügy inkább az UNRWA működési területe adott szektorának földrajzi kiterjedésével foglalkozott, semmint az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás megszűnésének időpontjával, a jelen ügyben nem látom indokát annak, hogy eltérjünk az említett ítéletben elfogadott megközelítéstől. Egy ettől eltérő következtetés ugyanis olyan határozatok és ítéletek meghozatalához vezethet, amelyek nem felelnek meg a kérelmezők által tapasztalt valóságnak. Az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa (UK) által tett megállapítás szerint egy ilyen megközelítés mesterséges lenne.

57. Következőképpen az illetékes nemzeti hatóságok és bíróságok feladata, hogy *valamennyi* releváns tényezőt egyedileg értékeljenek nem csupán annak meghatározása érdekében, hogy az UNRWA működési területének a menekült jogállást kérelmezők általi elhagyását a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján indokolhatják-e rajtuk kívül álló körülmények, illetve az akaratuktól független okok (amelyek így megakadályozták az UNRWA védelmének vagy támogatásának igénybevételét), hanem annak

³⁰ A Bíróság az említett ítélet 65. pontjában megállapította, hogy tehát az illetékes nemzeti hatóságok feladata a kérelem egyedi értékelése alapján ellenőrizni, hogy e személy kénytelen volt elhagyni e szerv vagy ügynökség működési területét, amely eset fennáll akkor, ha személyes biztonsága komoly veszélyben volt, és ha az érintett szerv vagy ügynökség nem volt képes biztosítani számára e területen azokat az életfeltételeket, amelyek megfelelnek az említett szervre vagy ügynökségre háruló feladatnak.

³¹ Lásd még: 2018. július 25-i Alheto ítélet (C-585/16, EU:C:2018:584, 86. pont).

³² Lásd még a hivatkozott ítélet 57. pontját.

megállapítása iránt is, hogy e kérelmezők a szóban forgó működési területen a helyzet állítólagos romlása okán, rajtuk kívül álló körülmények, illetve az akaratuktól független okok miatt jelenleg is akadályoztatva vannak-e abban, hogy ilyen védelemben vagy támogatásban részesüljenek.

58. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy el kell végezni a szóban forgó helyzet valamennyi releváns tényezőjének egyedi értékelését annak meghatározása érdekében, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának értelmében megszűnt-e az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás. Ehhez vizsgálni kell azokat a körülményeket, amelyek állítólagosan az UNRWA működési területének elhagyására kényszerítették a kérelmezőt, amikor azt megtette, valamint egy előre tekintő *ex nunc* vizsgálatot is le kell folytatni annak meghatározása érdekében, hogy a kérelmező jelenleg igénybe tud-e venni ilyen védelmet vagy támogatást.

C. A második kérdésről

59. A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével – amely csak abban az esetben releváns, ha a Bíróság úgy ítéli meg, hogy annak meghatározásához, hogy az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának értelmében megszűnt-e, vizsgálni kell azokat a körülményeket, amelyek állítólagosan az UNRWA működési területének elhagyására kényszerítették a kérelmezőt, amikor azt megtette, valamint egy előre tekintő *ex nunc* vizsgálatot is le kell folytatni annak meghatározása érdekében, hogy a kérelmező jelenleg igénybe tud-e venni ilyen védelmet vagy támogatást – arra vár választ, hogy a tagállamnak kell-e bizonyítania, hogy az az indok, amely miatt a kérelmező elhagyta az UNRWA működési területét, többé nem érvényes.

60. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság azt szeretné megtudni, hogy analógia útján jogszerűen lehet-e hivatkozni a 2004/83 irányelv 11. cikkében szereplő megszüntető rendelkezésre oly módon, hogy amennyiben a kérelmező történetileg képes megindokolni, hogy miért hagyta el az UNRWA területét, a tagállamnak kell bizonyítania, hogy a szóban forgó indok már nem érvényes.³³

61. A Bíróság a 2012. december 19-i *Abed El Karem El Kott és társai* ítéletben (C-364/11, EU:C:2012:826, 76. és 77. pont) megállapította, hogy annak a személynek, akinek joga van ahhoz, hogy *ipso facto* megillessék a 2004/83 irányelv által biztosított előnyök, menekült jogállás megadása iránti kérelmet kell benyújtania, amely kérelmet a felelős tagállam illetékes hatóságainak kell megvizsgálniuk. E vizsgálat során a hatóságoknak nemcsak azt kell ellenőrizniük, hogy a kérelmező ténylegesen kérte az UNRWA támogatását, és hogy e támogatás megszűnt, hanem azt is, hogy a kérelmezőre nem vonatkozik az ugyanezen irányelv 12. cikke (1) bekezdésének b) pontjában vagy (2) és (3) bekezdésében megállapított, egyik vagy másik kizáró ok. A Bíróság kimondta továbbá, hogy a 2004/83 irányelv – annak 14. cikke (1) bekezdésével összhangban értelmezett – 11. cikke (1) bekezdésének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy az érdekelt már nem menekült, ha vissza tud térni az UNRWA azon működési területére, ahol szokásos tartózkodási helye volt, mivel azok a körülmények, amelyek következtében menekülteként ismerték el, megszűntek létezni.

³³ Míg a megszüntető rendelkezés a 2004/83 irányelv 11. cikkében található, az említett irányelv 14. cikkének (2) bekezdése rendelkezik arról, hogy „[a] menekült 4. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségének sérelme nélkül, amelynek értelmében köteles minden jelentős tényt felfedni, illetve a rendelkezésére álló, jelentőséggel bíró dokumentumokat bemutatni, a menekült jogállást elismerő tagállamnak egyedi alapon kell bizonyítania, hogy az érintett személy [...] már nem minősül menekültnek, illetve, hogy sohasem minősült annak.”

62. Az említett ítélet 51. pontjából mindenesetre egyértelműen kitűnik, hogy a Bíróság megítélése szerint az UNRWA által nyújtott támogatásról való önkéntes lemondás nem váltja ki a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának (és ennél fogva a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontja első bekezdésének) alkalmazását, oly módon, hogy az érintett személy annak alapján *ipso facto* menekült jogállásra lenne jogosult. Ez azért van így, mivel a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja arra irányul, hogy ezen egyezmény rendszere alól kizárja mindazokat, akiknek a helyzete lehetővé tette, hogy igénybe vegyék az UNRWA által nyújtott támogatást. Ennek fordítottja – amely legalább implicit módon benne foglaltatik az említett ítéletben –, hogy azok a személyek, akik „bármely okból” többé nem képesek igénybe venni az UNRWA támogatását (azaz a támogatásról való önkéntes lemondástól *eltérő* körülmények esetén), e rendelkezések szempontjából jogosultak arra, hogy őket *ipso facto* menekültként kezeljék.

63. A 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítéletből (C-507/19, EU:C:2021:3, 42. pont) következik, hogy a 2004/83 irányelvnek a menekült jogállás megszűnéséről szóló 14. cikke (és ennél fogva ezen irányelv 11. cikke is) *kifejezetten azon az előfeltevésen alapul*, hogy e jogállást már megadták. Mivel NB és AB kérelmezőknek a 2004/83 irányelvet átültető nemzeti jog alapján még nem adták meg a menekült jogállást, és e jogállás megadásának lehetőségét még jelenleg is vizsgálják, a 2004/83 irányelvnek sem a 11. cikke, sem pedig a 14. cikke nem releváns.

64. NB és AB menekültkénti elismerés iránti kérelme vizsgálatának jellegét illetően a 2004/83 irányelv „A menekültként való elismerés” című 13. cikke úgy rendelkezik, hogy „[a] tagállamok harmadik ország olyan állampolgárát, illetve olyan hontalan személyt ismernek el menekültként, aki megfelel a II. és III. fejezetben előírt feltételeknek”. Ennél fogva a menekültként való elismeréshez a 2004/83 irányelv – annak III. fejezetében található – 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatával összhangban el kell végezni a tényeknek és körülményeknek az említett irányelv – annak II. fejezetében szereplő – 4. cikke szerinti értékelését.

65. A 2004/83 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján a tagállamok a kérelmező kötelezettségének *tekinthetik*, hogy a lehető leggyorsabban bemutasson minden, a nemzetközi védelem iránti kérelem megalapozásához szükséges bizonyítékot. A kérelem szempontjából jelentőséggel bíró bizonyítékok értékelését – a kérelmező közreműködésével – a tagállam végzi.³⁴

66. A 2004/83 irányelv 4. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlat szerint bár általában a kérelmező kötelezettsége, hogy bemutasson minden, a kérelmének megalapozásához szükséges bizonyítékot, továbbra is fennáll, hogy az e kérelem releváns

³⁴ Az illetékes hatóságoknak a nyilatkozatok és a dokumentumok vagy egyéb bizonyítékok értékelési módjait a menedékjog iránti kérelmek egyes kategóriáinak sajátosságaihoz kell igazítaniuk, tiszteletben tartva a Charta által biztosított jogokat. Továbbá a 2004/83 irányelv 4. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint ennek az értékelésnek egyedinek kell lennie, és figyelembe kell vennie a kérelmező egyéni helyzetét, valamint személyes körülményeit, ideértve az olyan tényezőket is, mint a háttér, a nem és az életkor (2014. december 2-i A és társai ítélet [C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 54. és 57. pont]). A Bíróság a 2018. április 24-i MP (Múltbeli kínzás áldozatának kiegészítő védelme) ítéletben (C-353/16, EU:C:2018:276, 33. pont) megállapította, hogy a 2004/83 irányelv 4. cikkének (4) bekezdése értelmében a korábbi súlyos sérelmek megtörténte komoly alátámasztásul szolgál annak, hogy a kérelmező tekintetében fennáll az újbóli súlyos sérelmek tényleges veszélye. Ugyanezen rendelkezés pontosítja azonban, hogy ez alól kivételt jelent, ha alapos okból feltételezhető, hogy a múltban elszenvedett súlyos sérelmek nem ismétlődnek meg, vagy nem folytatódnak. A 2004/83 irányelv 4. cikkének (5) bekezdése, amely rendelkezés megítéléséről különösen jelentős az alapeljárás szempontjából, meghatározza azokat a feltételeket, amelyek mellett a tagállamoknak – azon elvet alkalmazva, amely szerint a kérelmezőnek meg kell indokolnia a kérelmét – úgy kell tekinteniük, hogy a kérelmező nyilatkozatában szereplő egyes állításokat nem kell bizonyítani. E feltételek között szerepel különösen az, hogy a kérelmező állításai logikailag összefüggőek és hihetőek, és nem mondanak ellent a kérelmével kapcsolatban ismert általános és egyedi információknak, valamint azon körülmény, hogy általánosságban megállapítható a kérelmező szavahihetősége. Lásd analógia útján: 2018. január 25-i F ítélet (C-473/16, EU:C:2018:36, 33. pont); 2020. november 19-i Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Katonai szolgálat és menekültügy) ítélet (C-238/19, EU:C:2020:945, 55. pont); és 2021. június 10-i Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Új körülmények vagy tények) ítélet (C-921/19, EU:C:2021:478, 43. pont) a 2011/95 irányelv 4. cikke vonatkozásában, amelynek a szövege hasonló a 2004/83 irányelv 4. cikkéhez.

információinak meghatározására vonatkozó szakaszban az érintett tagállamnak e kérelmezővel együtt kell működnie.³⁵ Ez az együttműködési követelmény, amely a tagállamot terheli, tehát konkrétan azt jelenti, hogy ha a nemzetközi védelem kérelmezője által benyújtott információk bármely okból nem teljesek, nem *frissek* vagy nem relevánsak, az érintett tagállamnak az eljárás e szakaszában a kérelmezővel aktívan együtt kell működnie annak érdekében, hogy a kérelem alátámasztására alkalmas valamennyi információ összegyűlhessen. Ezenfelül a tagállam bizonyos típusú dokumentumokhoz könnyebben hozzáférhet, mint a kérelmező.³⁶

67. Lényegében az NB-hez és AB-hoz hasonló kérelmezőktől a 2004/83 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alapján csak számukra észszerűen hozzáférhető bizonyítékok bemutatása követelhető meg. Lehetnek tehát olyan, különösen az UNRWA védelmi területének elhagyása óta fennálló körülményekre vonatkozó információk, adatok vagy dokumentációk, stb., amelyekhez észszerűen nem tudnak hozzáférni vagy amelyeket észszerűen nem tudnak bemutatni. Ilyen esetekben az érintett tagállam feladata, hogy aktívan együttműködjön a kérelmezőkkel az ottani helyzetre vonatkozó naprakész információk, adatok, dokumentációk stb. beszerzésében és értékelésében.

68. Ezért úgy vélem, hogy az annak meghatározására irányuló vizsgálatot, hogy a kérelmező jogosult-e menekült jogállásra a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján, az említett irányelv 4. cikkének és az arra vonatkozó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően kell elvégezni. Míg jellemzően a kérelmező feladata, hogy bemutasson minden, a kérelem megalapozásához szükséges bizonyítékot, a tagállamnak e kérelem releváns információinak meghatározására vonatkozó szakaszban e kérelmezővel együtt kell működnie. Ha a nemzetközi védelmet kérelmező által benyújtott bizonyítékok bármely okból nem teljesek, nem naprakészek vagy nem relevánsak, az érintett tagállamnak az eljárás e szakaszában a kérelmezővel aktívan együtt kell működnie annak érdekében, hogy a kérelem alátámasztására alkalmas valamennyi információ összegyűlhessen.

D. A harmadik kérdésről

69. A kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdésével lényegében arra vár választ, hogy annak meghatározása érdekében, hogy a menekültkénti elismerést a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján kérelmezők az UNRWA védelmi területét kényszerből hagyták-e el, szükséges-e megállapítani, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam, a jelen esetben Libanon (cselekmény vagy mulasztás révén) szándékosan sérelmet okozott vagy szándékosan megtagadta a támogatását?

70. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság a 2014. december 18-i M'Bodj ítéletre (C-542/13, EU:C:2014:2452) és a 2018. április 24-i MP (Múltbeli kínzás áldozatának kiegészítő védelme) ítéletre (C-353/16, EU:C:2018:276) hivatkozik, mivel mindkettő a kiegészítő védelemre való jogosultság feltételeire és a 2004/83 irányelv 15. cikkének b) pontja szerinti súlyos sérelem fogalmára vonatkozik a súlyos betegségben szenvedő személyeket illetően. Ezekben az ügyekben a Bíróság lényegében arra a megállapításra jutott, hogy a 2004/83 irányelv 15. cikkének b) pontja alapján az adott személy a súlyos sérelem megállapítása érdekében csak abban az esetben

³⁵ A nemzetközi védelmet kérelmező nyilatkozatai a tények és körülmények illetékes hatóságok által folytatott értékelésére irányuló eljárásnak csupán a kiindulópontját képezik. Lásd analógia útján a 2011/95 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének vonatkozásában: 2018. január 25-i F ítélet (C-473/16, EU:C:2018:36, 28. pont).

³⁶ 2012. november 22-i M. ítélet (C-277/11, EU:C:2012:744, 65. és 66. pont); 2014. december 2-i A és társai ítélet (C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 54–57. pont).

hivatkozhat a származási országában hiányzó megfelelő orvosi kezelésre vagy az egészségügyi infrastruktúra elégtelenségére, ha e személytől szándékosan megtagadják az egészségügyi ellátást. Általános hiányosságok vagy zavarok nem elegendők.

71. Előzetesen úgy vélem, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata – amely azon nagyon speciális körülményekre vonatkozik, amelyek között a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának hatálya alá tartozó személyeket az említett irányelv alapján menekültként el lehet ismerni – nem függ össze azon körülményekkel, amelyek esetén ezen irányelv 15. cikkének b) pontja alapján a kiegészítő védelemre való jogosultság megállapítható.

72. Ezen túlmenően álláspontom szerint a harmadik kérdésre nemleges választ kell adni, mivel *contra legem* lenne a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának olyan értelmezése, amely szerint szükséges annak megállapítása, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam szándékosan sérelmet okozott vagy szándékosan megtagadta a támogatását, az ugyanis ellentétes a hivatkozott rendelkezés, és így a Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának egyértelmű és kötelező szövegével. Mindkét rendelkezés egyértelműen előírja, hogy amennyiben az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás *bármely okból* megszűnt, az érintett személyeket *ipso facto megilletik* az említett irányelv és egyezmény által biztosított előnyök.

73. A Bíróság továbbá a 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítéletben (C-364/11, EU:C:2012:826, 65. pont) megerősítette, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondatát úgy kell értelmezni, hogy az UNRWA védelmének vagy támogatásának „bármely okból” való megszűnése olyan személy helyzetére is vonatkozik, aki miután ténylegesen igénybe vette e védelmet vagy támogatást, abban irányításán kívüli vagy akaratótól független ok miatt már nem részesül. Amint azt a Bizottság jogosan észrevételezi, nem szükséges annak megállapítása, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam³⁷ szándékosan vagy hátrányosan megkülönböztető módon cselekedjen. Elegendő, ha az érintett személy az irányításán kívüli vagy akaratótól független ok miatt már nem részesül az UNRWA támogatásában vagy védelmében.³⁸

74. Ha megállapítást nyer, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam (cselekmény vagy mulasztás révén) szándékosan sérelmet okozott vagy egyes személyektől szándékosan megtagadta a támogatását, az erre vonatkozó bizonyítékok természetesen különös jelentőségre tesznek szert. A 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából azonban nem szükséges bizonyítani az ilyen jellegű szándékot. Amint azt a Bíróság a 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítéletben (C-507/19, EU:C:2021:3, 67. pont) kimondta, valamennyi releváns tényezőt figyelembe kell venni.

75. Ennélfogva úgy vélem, hogy annak meghatározásához, hogy a menekültkénti elismerést a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján kérelmezők az UNRWA védelmi területét kényszerből hagyták-e el, nem szükséges annak megállapítása, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam (cselekmény vagy mulasztás révén) szándékosan sérelmet okozott vagy szándékosan megtagadta a támogatását. Ehelyett azt kell

³⁷ Lásd a kérdést előterjesztő bíróság negyedik kérdésére adott válaszat is az említett államnak a védelem vagy támogatás nyújtójaként betöltött szerepével kapcsolatban.

³⁸ A Bíróság ezen felül kifejezetten kimondta, hogy a támogatás vagy védelem „tényleges” kell hogy legyen. Az e támogatás vagy védelem nyújtásával megbízott szerv vagy ügynökség pusztá létezése nem elegendő. 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítélet (C-364/11, EU:C:2012:826, 60. pont).

meghatározni, hogy a Bíróság által a 2012. december 19-i Abed El Karem El Kott és társai ítéletben (C-364/11, EU:C:2012:826, 65. pont) előadottak szerint az ilyen kérelmezők vajon az irányításukon kívüli vagy akaratuktól független ok miatt nem részesülnek többé az UNRWA által nyújtott támogatásban vagy védelemben. Az ilyen támogatás vagy védelem továbbá tényleges kell hogy legyen.

E. A negyedik kérdésről

76. A kérdést előterjesztő bíróság a negyedik kérdésével annak megállapítását kéri, hogy a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából relevanciával bír-e a kérelmezőkhöz hasonló személyek részére a nem kormányzati szervezetekhez hasonló civil társadalmi szereplők által nyújtott támogatás. Ebben az összefüggésben az UNRWA működésének helye szerinti állam szerepét is meg kell vizsgálni.

77. A Genfi Egyezmény 1. cikke D. pontjának és a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának szövegéből egyaránt kiténik, hogy e rendelkezések a védelem vagy támogatás nyújtójaként egyetlen szereplőre, nevezetesen az UNRWA-ra utalnak.³⁹

78. Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy a 2011/95 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja alkalmazandó abban az esetben, ha *valamennyi releváns körülmény* egyedi értékelését követően bizonyítást nyer, hogy a palesztin származású hontalan személyek biztonsága komoly veszélyben van, és az UNRWA, holott annak támogatását az érintett kérte, nem képes biztosítani számára azokat az életfeltételeket, amelyek megfelelnek az e szerv által ellátandó feladatnak, és e hontalan így rajta kívül álló körülmények miatt kénytelen elhagyni az UNRWA működési területét.⁴⁰ A Bíróság azt is kimondta, hogy az UNRWA által nyújtott tényleges védelem vagy támogatás az említett szerv mandátumának teljes területén lehetővé kell hogy tegye az érintett személy számára a biztonságos és „méltó életfeltételek” közötti ott-tartózkodást.⁴¹

79. Míg a Genfi Egyezmény 1. cikkének D. pontja, a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdésének a) pontja és a Bíróság ítélkezési gyakorlata lényegében csak az UNRWA által nyújtott védelemre és támogatásra hivatkozik, álláspontom szerint ebben az összefüggésben az UNRWA működésének helye szerinti állam szerepe sem hagyható figyelmen kívül. Az UNRWA nyilvánvalóan nem légüres térben működik, és az adott állam meghatározó szerepet tölt be abban, hogy lehetővé tegye az UNRWA számára a mandátumának tényleges gyakorlását, valamint hogy biztosítsa az érintett személy számára a méltó életfeltételek közötti ott-tartózkodást.⁴² Ez azt jelenti, hogy a releváns körülményeknek a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata szerinti átfogó értékelése során az érintett állam cselekményeinek mind a pozitív, mind a negatív hatásait, valamint a kérelmezőkhöz hasonló, Libanonban tartózkodó palesztin menekültek általános biztonságát és életfeltételeit egyaránt figyelembe kell venni.

³⁹ Az UNRWA-t ugyanakkor név szerint konkrétan nem említik.

⁴⁰ 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3, 51. pont).

⁴¹ Lásd e tekintetben: 2021. január 13-i Bundesrepublik Deutschland (Palesztin származású hontalan személy menekült jogállása) ítélet (C-507/19, EU:C:2021:3, 54. pont).

⁴² Az Egyesült Nemzetek menekültügyi főbiztosa (UK) a Bíróság által feltett kérdésre adott válaszához mellékként csatolt egy levelet az UNRWA részéről, amelyben e szerv úgy nyilatkozott, hogy „nem vezet menekülttáborokat, nem felel a palesztin menekültek testi épségének és biztonságának védelméért, és nem feladata a közrend fenntartása az UNRWA működési területének öt szektorában. Az UNRWA működési területének öt szektorában tartózkodó palesztin menekültek testi épségének biztosítására vonatkozó kötelezettség az érintett fogadó ország kormányának szuverenitásába és felelősségi körébe tartozik.

80. Így például, ha a palesztin menekültek tartós alapon ténylegesen jogosultak az érintett állam által biztosított oktatáshoz és orvosi ellátáshoz való hozzáférésre, ezt a körülményt megítélésem szerint figyelembe kell venni a releváns körülményeknek a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata szerinti átfogó értékelése során. Nyilvánvalóan erőltetett lenne kizárólag az UNRWA által nyújtott védelemre vagy támogatásra összpontosítani, hiszen a gyakorlati védelem vagy támogatás körének megfelelőse az ügynökség működési környezetétől függ.

81. E tekintetben azonban a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból úgy tűnik, hogy a Libanonban tartózkodó palesztin menekültek jogi és egyéb tényleges korlátozásokba ütköznek az állam által biztosított szolgáltatásokhoz, például az egészségügyi ellátáshoz és az oktatáshoz való hozzáférés során, aminek ellenőrzése a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Ha a kérdést előterjesztő bíróság ténylegesen ezt állapítja meg, úgy ilyen körülmények között észszerűtlen lenne azt feltételezni, hogy az ilyen védelem vagy támogatás körének állítólagos hiányosságai ne sújtának jobban a palesztin menekülteket, mint a lakosság többi részét.

82. Úgy vélem továbbá (amint azt már említettem), hogy ha az UNRWA küldetését inkább az érintett állam romló politikai és gazdasági helyzete, semmint közvetlen állami beavatkozás akadályozza vagy hátráltatja, úgy e körülmények szintén nagy jelentőséggel bírnak a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alkalmazhatóságának megállapítása szempontjából.

83. Emellett a nem kormányzati szervezetekhez hasonló civil társadalmi szereplők⁴³ által betöltött fontos szerep sem hagyható figyelmen kívül ebben az összefüggésben. Így például, ha a nem kormányzati szervezetek az UNRWA égisze alatt járnak el vagy az UNRWA-val létesített jogszerű szerződéses viszony keretében az UNRWA nevében védelmet vagy támogatást nyújtanak, az ilyen intézkedéseiket figyelembe kell venni az UNRWA által nyújtott védelem vagy támogatás tényleges érvényesülésének értékelése során. Ilyen esetekben a nem kormányzati szervezetek minden tekintetben az UNRWA megbízottjaiként járnak el.

84. Úgy vélem továbbá, hogy az UNRWA működésének helye szerinti állam égisze alatt tevékenykedő nem kormányzati szervezetek által nyújtott támogatást, ha azt a nem kormányzati szervezetek az említett állammal létesített jogszerű szerződéses viszony keretében nyújtják, szintén figyelembe kell venni, feltéve hogy – és ez alapvető fontosságú feltétel – a palesztin menekültek jogosultak igénybe venni az érintett nem kormányzati szervezetek által nyújtott védelmet és támogatást, és e védelem és támogatás ténylegesen és tartósan érvényesül. A pusztán *ad hoc* jellegű vagy ideiglenes védelem vagy támogatás nem elegendő.

85. Bármely egyéb, a kérelmezőkhöz hasonló személyeknek olyan nem kormányzati szervezetek által nyújtott támogatás, amelyek nem az UNRWA/az UNRWA működésének helye szerinti állam égisze alatt tevékenykednek, vagy amelyek nem létesítettek jogszerű szerződéses viszonyt az UNRWA-val / az UNRWA működésének helye szerinti állammal, hogy a nevében védelmet vagy támogatást nyújtsanak, nem releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, mivel az ilyen támogatás hozzáférhetősége, tényleges érvényesülése vagy tartóssága nem garantálható, vagy valójában érvényesen nem vizsgálható. Az ilyen támogatás – bár kétségtelenül értékes – jellegénél fogva ingatag és bizonytalan. Mint ilyen, nem határozhatja meg valamely személynek a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata szerinti törvényes jogait.

⁴³ A rövidség kedvéért nem kormányzati szervezetekként fogok rájuk hivatkozni.

86. Ennélfogva úgy vélem, hogy a palesztin menekülteknek a nem kormányzati szervezetekhez hasonló civil társadalmi szereplők által nyújtott védelem vagy támogatás releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, ha e szervezetek az UNRWA égisze alatt vagy az UNRWA-val létesített jogszerű szerződéses viszony keretében az UNRWA nevében nyújtanak védelmet vagy támogatást. A palesztin menekülteknek a civil társadalmi szereplők által nyújtott védelem vagy támogatás, ha e szereplők az UNRWA működésének helye szerinti állam égisze alatt tevékenykednek, vagy e védelmet vagy támogatást az említett állammal létesített jogszerű szerződéses viszony keretében, annak nevében nyújtják, szintén releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, feltéve hogy az érintett menekültek jogosultak igénybe venni az e szereplők és nem kormányzati szervezetek által nyújtott védelmet és támogatást, és e védelem és támogatás ténylegesen és tartósan érvényesül. Másfelől nem elegendő a pusztán *ad hoc* jellegű vagy ideiglenes védelem, vagy a karitatív támogatás. A civil társadalmi szereplők által biztosított bármely egyéb támogatás nem releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, mivel az ilyen támogatás hozzáférhetősége, tényleges érvényesülése és tartóssága nem garantálható, vagy valójában érvényesen nem vizsgálható.

VI. Véggövetkeztetés

87. Ennek megfelelően azt javaslom a Bíróságnak, hogy a First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [elsőfokú bíróság, bevándorlási és menekültügyi tanács, Egyesült Királyság] által feltett kérdésekre a következő választ adja:

- 1) Annak meghatározásához, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete Palesztin Menekülteket Segélyező és Támogató Közel-Keleti Ügynöksége (UNRWA) által nyújtott védelem vagy támogatás megszűnt-e a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről [helyesen: feltételeire] és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2004. április 29-i 2004/83/EK tanácsi irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának értelmében, a szóban forgó helyzet valamennyi releváns tényezőjét egyedileg kell értékelni. Ehhez vizsgálni kell azokat a körülményeket, amelyek állítólagosan az UNRWA működési területének elhagyására kényszerítették a kérelmezőt, amikor azt megtette, valamint egy előre tekintő *ex nunc* vizsgálatot is le kell folytatni annak meghatározása érdekében, hogy a kérelmező jelenleg igénybe tud-e venni ilyen védelmet vagy támogatást.
- 2) Az annak meghatározására irányuló vizsgálatot, hogy a kérelmező jogosult-e menekült jogállásra a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján, az említett irányelv 4. cikkének és az arra vonatkozó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően kell elvégezni. Míg jellemzően a kérelmező feladata, hogy bemutasson minden, a kérelem megalapozásához szükséges bizonyítékot, a tagállamnak a kérelem releváns információinak meghatározására vonatkozó szakaszban e kérelmezővel együtt kell működnie. Ha a nemzetközi védelmet kérelmező által benyújtott bizonyítékok bármely okból nem teljesek, nem naprakészek vagy nem relevánsak, az érintett tagállamnak az eljárás e szakaszában a kérelmezővel aktívan együtt kell működnie annak érdekében, hogy a kérelem alátámasztására alkalmas valamennyi információ összegyűlhessen.

- 3) Annak meghatározásához, hogy a menekültkénti elismerést a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontjának második mondata alapján kérelmezők az UNRWA védelmi területét kényszerből hagyták-e el, nem szükséges annak megállapítása, hogy az UNRWA vagy a működésének helye szerinti állam (cselekmény vagy mulasztás révén) szándékosan sérelmet okozott vagy szándékosan megtagadta a támogatását. Ehelyett annak meghatározása szükséges, hogy az érintett kérelmező az irányításán kívüli vagy akaratától független ok miatt nem részesül többé az UNRWA támogatásában vagy védelmében. Az ilyen támogatás vagy védelem továbbá tényleges kell hogy legyen.
- 4) A palesztin menekülteknek a nem kormányzati szervezetekhez hasonló civil társadalmi szereplők által nyújtott védelem vagy támogatás releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, ha e szervezetek az UNRWA égisze alatt vagy az UNRWA-val létesített jogszerű szerződéses viszony keretében az UNRWA nevében nyújtanak védelmet vagy támogatást. A palesztin menekülteknek a civil társadalmi szereplők által nyújtott védelem vagy támogatás, ha e szereplők az UNRWA működésének helye szerinti állam égisze alatt tevékenykednek, vagy e védelmet vagy támogatást az említett állammal létesített jogszerű szerződéses viszony keretében, annak nevében nyújtják, szintén releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, feltéve, hogy az érintett menekültek jogosultak igénybe venni az e szereplők és nem kormányzati szervezetek által nyújtott védelmet és támogatást, és e védelem és támogatás ténylegesen és tartósan érvényesül. Másfelől nem elegendő a pusztán *ad hoc* jellegű vagy ideiglenes védelem, vagy a karitatív támogatás. A civil társadalmi szereplők által biztosított bármely egyéb támogatás nem releváns a 2004/83 irányelv 12. cikke (1) bekezdése a) pontja második mondatának szempontjából, mivel az ilyen támogatás hozzáférhetősége, tényleges érvényesülése és tartóssága nem garantálható, vagy valójában érvényesen nem vizsgálható.